

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ
ТА ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ ХХІ СТОЛІТТЯ:
СИНЕРГІЯ НАУКОВИХ, ОСВІТНІХ
ТА ТЕХНОЛОГІЧНИХ РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ

Міжнародної науково-практичної
конференції

19 травня 2023 року

У двох томах

Том 2

Видавництво
«Юридика»
2023

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)
Є24

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 3 від 16.06.2023 р.)

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**.

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**.
Матеріали видано в авторській редакції.

Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та
Є24 глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх
та технологічних рішень : у 2 т. : матеріали Міжнар. наук.-
практ. конф. (м. Одеса, 19 травня 2023 р.) / за загальною редак-
цією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавництво «Юридика», 2023. –
Т. 2. – 828 с.

ISBN 978-617-8263-40-9

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири розвитку України в умовах війни та глобальних викликів XXI століття: синергія наукових, освітніх та технологічних рішень». У другому томі збірника відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині в умовах повномасштабного військового вторгнення у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових та науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)"364""20"(062.552)

ISBN 978-617-8263-37-9 (у 2 т.)
ISBN 978-617-8263-40-9 (т. 2)

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2023

3. Кримінальний процесуальний кодекс України [Електронний ресурс]: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // Верховна Рада України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
4. Криміналістика : підручник / [В. Ю. Шепітько та ін.] ; за ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. Нац. акад. прав. наук України В. Ю. Шепітька ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. – 4-те вид., перероб. та допов. – Х. : Право, 2008. 464 с.
5. Шепітько В. Ю. Особа потерпілого в системі криміналістичної характеристики злочинів / В. Ю. Шепітько // Проблеми законності : республік. міжвід. наук. зб. / відп. ред. В. Я. Тацій. – Х. : Нац. юрид. акад. України, 2008. – Вип. 93. С. 168–174.

Ключові слова: вбивство з необережності, характеристика, особа потерпілого, відомості про жертву.

Key words: negligent homicide, characterization, identity of the victim, information about the victim.

ЧУМАК СЕРГІЙ ПРОКОПІЙОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, кандидат юридичних наук*

ФОРМИ І МЕТОДИ ПОДОЛАННЯ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ

З кожним роком збільшується кількість злочинів, у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів.

Незважаючи на прийняті заходи, як на міжнародному рівні, так і на рівні держави, зазначені злочини не скорочуються. Злочинність у даній сфері стала більш організованою, з'явилися не тільки окремі групи співучасників, які виготовляють наркотичні засоби й самі їх поширюють, а групи, що займаються злочинною діяльністю. У цих групах злочинна діяльність у сфері обігу наркотичних засобів організована за принципом міжнародних злочинних формувань і пов'язана з ними.

Причиною стійкого росту злочинів у сфері обігу наркотичних засобів, є не тільки постійна зміни форм і способів здійснення даного виду злочинів, а й можливості злочинних угруповань посилення протидії розслідуванню.

Значні фінансові можливості злочинної діяльності дозволяє здійснювати підкуп посадових осіб у правоохоронних органах, гілках влади і управління.

В результаті відсутність подолання протидії розслідуванню злочинів є однією із причин зростання нерозкритих кримінальних злочинів даного виду.

Незважаючи на загострення кримінальної наркоситуації, заходи боротьби з наркозлочинністю залишаються малоефективними,

правоохоронні органи не змогли швидко відреагувати й вчасно перебудувати свою роботу. Відзначається низька результативність розвідувальної й контррозвідувальної діяльності правоохоронних органів по виявленню й притягненню до відповідальності організаторів наркозлочинності, недостатня організація роботи з подолання протидії попередньому розслідуванню даних злочинів, слабка взаємодія оперативних і слідчих апаратів у виявленні й розслідуванні наркозлочинів. Не вдалося принципово розв'язати проблему підриву економічної бази наркозлочинців, на низькому професійному рівні здійснюється оперативний супровід розслідування кримінальних справ.

На теперішній час проблема протидії розслідуванню злочинів має особливу актуальність серед криміналістів і інших фахівців. Даний факт обумовлюється масштабним поширенням діяльності організованої злочинності, яка пов'язана із процесом корумпованості працівників правоохоронних органів і структур влади

В останні роки спостерігається тенденція протидії розслідуванню злочинів не тільки з боку таких учасників кримінального процесу як підозрюваний, обвинувачуваний, адвокат, але навіть і з боку правоохоронних органів (органів слідства, дізнання, прокуратури й суду) що свідчить про корумпованість у певній мірі даної структури. У цьому випадку протидія розслідуванню злочинів набуває досить специфічні й неспецифічні форми.

Протидія розслідуванню злочинів здійснюється на всіх етапах кримінального процесу. Воно може виражатися у знищенні доказів, залякуванні свідків і потерпілих, з метою дачі вигідних суб'єктові протидії показань. Якщо суб'єктом протидії виступають суб'єкти, що здійснюють процес розслідування злочину, то вони різними способами можуть затягувати розслідування. Результатом даної діяльності може служити знищення або втрата доказів провадження, що породжує припинення кримінального провадження на різних підставах або ж винесення виправдувального вироку.

Більшість кримінальних проваджень починаються з затримання особи за зберігання або поширення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. На жаль, співробітники правоохоронних органів, ще на етапі затримання самі підштовхують затриманого на дачу неправдивих свідчень. Черговими свідченнями показаннями затриманого є: «Придбав у невідомої особи для власного вживання». Затриманий погоджується, тому що немає співучасників і покарання буде незначним, а у співробітника правоохоронних органів буде факт розкриття злочину й видимість боротьби зі злочинністю.

У сучасних умовах важливим представляється істотне поліпшення форм і методів роботи правоохоронних органів у протидії наркозлочинності. Найпоширенішими заходами подолання протидії розслідуванню злочинів є цілеспрямовані оперативно-розшукові дії, а також, з урахуванням слідчої ситуації, повторні допити, обшуки, пред'явлення для впізнання й призначення судових експертиз.

Необхідно виділити особливості подолання протидії з урахуванням слідчих ситуацій, визначити алгоритми процесуальних

і оперативно-розшукових дій і оптимізувати черговість їх проведення на початковому етапі розслідування.

З урахуванням особливостей розслідування наркозлочинів приділяти увагу тактиці проведення окремих слідчих дій.

Детально досліджувати аспекти взаємодії органів слідства й оперативних підрозділів при розслідуванні даної категорії проваджень, та забезпечити оперативний супровід протягом усього розслідування, в цілях виявлення всієї ланцюжки злочинного угруповання та його організаторів.

Судові експертизи по наркозлочинам необхідно проводити до відкриття кримінального провадження, у зв'язку із чим, КПК України доповнити положенням: «у випадках, що не терплять зволікання, судова експертиза може бути призначена й проведена до відкриття кримінального провадження».

Актуальним є взаємодія слідчих і оперативних підрозділів здійснюючих розкриття й розслідування наркозлочинів і економічних злочинів, з метою виявлення й недопущення відмивання коштів, отриманих в результаті незаконного обігу наркотичних засобів.

Відмивання незаконних доходів. Наявність цієї найважливішої підсистеми, спрямованої на легалізацію (відмивання) доходів, отриманих незаконним шляхом, характерно для всієї злочинної діяльності кримінального наркоспільноти й становить один з її найважливіших етапів.

При подоланні протидії розслідуванню необхідно враховувати, що злочинці стали використовувати більш досконалі схеми відмивання, з використанням мережі «Інтернет».

Якщо раніше під протидією розслідуванню розуміли переважно різні форми і способи приховання злочинів, то тепер це поняття наповнилося більш широким змістом і визначається – як навмисна діяльність із метою перешкодити розслідуванню та встановленню істини.

Специфіка наркозлочинності вимагає спеціальних процедур розслідування й вироблення нових підходів до організації цієї роботи на всіх етапах діяльності правоохоронних органів по подоланню протидії розслідуванню, починаючи з проведення першочергових слідчих дій, і закінчуючи завершенням слідства по кримінальному провадженню. Своєчасне й уміле проведення слідчих і інших дій допомагає в короткий термін виявити всіх членів злочинної групи, вилучити наркотики, засоби для їхнього виготовлення й перевезення, гроші і цінності, добуті злочинним шляхом, а в цілому – успішно долати протидію розслідуванню.

Подолання протидії розслідуванню вимагає більш організованої взаємодії як правоохоронних органів так і взаємодії з митними службами, прикордонною службою, медичними установами й різними організаціями залежно від регіону та обставин. Беручи до уваги установи які прямо або в будь-який інший спосіб мають відношення до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. На сьогоднішній день необхідно тісна взаємодія з підрозділами Національної гвардії, територіальної оборони й військовими підрозділами, які здійснюють службу на блокпостах.

Взаємодія не повинна відбуватися тільки на рівні прийняття якихось резолюцій, складання спільних планів, яких самі виконавці не знають.

Взаємодію потрібно забезпечити на рівні конкретних слідчих, оперативних працівників Національної поліції, СБУ, місць виконання покарань, конкретних митних постів, патрульних нарядів різних відомств і блокпостів. Для ефективності такої взаємодії у всіх повинні бути пам'ятки з алгоритмом дій на випадок виявлення злочинів пов'язаних з обігом наркотичних засобів. У пам'ятках повинно бути зазначено кого конкретно інформувати про виявлений злочин. Для успішного подолання протидії розслідуванню, важлива оперативність. При цьому слід не забувати що наркозлочинність у порівнянні з іншими злочинами є найбільш стійкою, розповсюдженою і небезпечною для широкого кола осіб.

Ключові слова: наркозлочинність, подолання протидії розслідуванню, взаємодія правоохоронних органів, обіг наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

Key words: drug crime, overcoming resistance to investigation, interaction of law enforcement agencies, circulation of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors.

СЛХОВСЬКИЙ ІГОР ВІКТОРОВИЧ

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри криміналістики*

ПИШНЕНКО ІРИНА ЮРІЙВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший лаборант кафедри криміналістики*

ЗНАЧЕННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЗНАНЬ У РОЗСЛІДУВАННІ

Криміналістика за своєю природою є синтетичною наукою, що використовує та пристосовує для своїх потреб знання та засоби різноманітних гуманітарних, природничих та технічних наук. Обумовлено це специфікою об'єкту наукового пізнання, який є двоєдиним та включає злочинну діяльність та діяльність з розслідування злочинів.

Як злочин, так і розслідування є продуктом діяльності певного суб'єкта, який діє відповідно до владних інтелектуальних можливостей, соціально-психологічних установок та ролей, здібностей, навичок та власної мотивації. Відповідно будь-який прояв його діяльності є одночасно втіленням і відображенням певних психологічних процесів. А отже як злочинний діяльності, так і діяльності з розслідування злочинів притаманні певні закономірності психологічного характеру.

Загородній Ігор Вікторович Проблемні питання проведення огляду місця події в умовах збройного конфлікту.	439
Колодіна Анна Сергіївна Щодо питання застосування сучасних криміналістичних знань та інновацій у діяльності з розслідування злочинів.	441
Чіпко Наталія Василівна, Макогін Ірина Володимирівна Особа потерпілого як елемент криміналістичної характеристики при розслідуванні вбивств з необережності.	444
Чумак Сергій Прокопійович Форми і методи подолання протидії розслідуванню злочинам у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.	447
Єлховський Ігор Вікторович, Пишненко Ірина Юріївна Значення застосування психологічних знань у розслідуванні.	450
Яцкевич Руслан Вячеславович Окремі результати практичного застосування законодавства щодо протидії діяльності суб'єктів злочинного впливу.	452
Андрух Віталій Васильович Загальні питання забезпечення права на оскарження у досудовому кримінальному провадженні.	455
Абу Еласал Анна Олександрівна Основні напрями та методи виявлення легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом.	457
Вейц Аркадій Михайлович Слідова картина при вчиненні кіберзлочинів за участю службової особи або такої, яка здійснює професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг.	461
Єленич Світлана Ігرافівна Одеська криміналістична школа як об'єкт бібліографічних досліджень.	464
Єлхін Олексій Володимирович Характеристика основних напрямів використання доходів, акумуляованих за результатами організованої злочинної діяльності.	467
Кривда Людмила Русланівна Використання допомоги судово-медичного експерта (спеціаліста) в огляді трупа на місці події.	470